

Briselē, 2019. gada 2. jūlijā
(OR. en)

10179/19

ECOFIN 637
UEM 237
SOC 488
EMPL 377
COMPET 515
ENV 608
EDUC 321
RECH 354
ENER 358
JAI 718
FSTR 137
REGIO 173

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
K-jas dok. Nr.:	9952/19 - COM(2019) 526 final
Temats:	Ieteikums – PADOMES IETEIKUMS par Somijas 2019. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Somijas 2019. gada stabilitātes programmu

Pielikumā pievienots minētais Padomes ieteikuma projekts, kas ir pārskatīts un par ko ir panākta vienošanās dažādās Padomes komitejās, un kura pamatā ir Komisijas priekšlikums COM(2019) 526 final.

PADOMES IETEIKUMS

par Somijas 2019. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Somijas 2019. gada stabilitātes programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu ¹ un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

¹ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

tā kā:

- (1) Komisija 2018. gada 21. novembrī pieņēma gada izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2019. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Tajā pienācīgi ņēma vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāru, ko Eiropas Parlaments, Padome un Komisija pasludināja 2017. gada 17. novembrī. Gada izaugsmes pētījumā iekļautās prioritātes Eiropadome apstiprināja 2019. gada 21. martā. Komisija 2018. gada 21. novembrī uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1176/2011 ² pamata pieņēma arī brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Somija nebija minēta to dalībvalstu vidū, par kurām tiks izstrādāts padziļināts pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī ieteikumu "Padomes ieteikums par eurozonas ekonomikas politiku", kuru Eiropadome apstiprināja 2019. gada 21. martā. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ³ ("2019. gada eurozonai adresētais ieteikums"), kurā izklāstīti pieci ieteikumi eurozonai ("ieteikumi eurozonai"), Padome pieņēma 2019. gada 9. aprīlī.
- (2) Ņemot vērā to, ka Somija ir dalībvalsts, kuras valūta ir euro, un ka ekonomiskajā un monetārajā savienībā ekonomikas ir savstarpēji cieši saistītas, Somijai būtu jānodrošina, ka tiek pilnībā un laikus īstenots 2019. gada eurozonai adresētais ieteikums, kurš atspoguļots turpmāk sniegtajā 3. un 4. ieteikumā. Konkrēti, ja ekonomikas politiku, kas saistīta ar ieguldījumiem, koncentrēs uz konkrētajām jomām, tas palīdzēs īstenot otro ieteikumu eurozonai attiecībā uz atbalstu ieguldījumiem, un pasākumi mājāsaimniecību parādsaistību ierobežošanai palīdzēs īstenot ceturto ieteikumu eurozonai attiecībā uz privātā sektora parāda samazināšanu.
- (3) 2019. gada ziņojums par Somiju tika publicēts 2019. gada 27. februārī. Tajā tika izvērtēts, kā Somija īstenojusi tai adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma 2018. gada 13. jūlijā ⁴, turpmākie pasākumi, kas veikti pēc tai adresētajiem ieteikumiem, kuri pieņemti iepriekšējos gados, un Somijas virzība uz stratēģijas "Eiropa 2020" valsts mērķu sasniegšanu.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību (OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.).

³ OV C 136, 12.4.2019., 1. lpp.

⁴ OV C 320, 10.9.2018., 112. lpp.

- (4) Somija savu 2019. gada valsts reformu programmu un 2019. gada stabilitātes programmu iesniedza 2019. gada 4. aprīlī. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus.
- (5) Attiecīgajās valstīs adresētie ieteikumi ir ņemti vērā, plānojot Eiropas strukturālos un investīciju fondus ("ESI fondi") 2014.–2020. gada periodam. Kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1303/2013 ⁵ 23. pantā, Komisija var pieprasīt dalībvalstīs pārskatīt tās partnerības nolīgumu un attiecīgās programmas un ierosināt grozījumus, ja tas ir vajadzīgs, lai palīdzētu īstenot attiecīgos Padomes ieteikumus. Sīkāku informāciju par minētā noteikuma izmantošanu Komisija ir sniegusi norādēs par to, kā piemērojami pasākumi, kuri ESI fondu efektivitāti saista ar pareizu ekonomikas pārvaldību.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV L 347, 20.12.2013., 320. lpp.).

- (6) Somija šobrīd ir Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvajā daļā. Valdība savā 2019. gada stabilitātes programmā, ko, pamatojoties uz nemainīgas politikas scenāriju, neilgi pirms vispārējām vēlēšanām aprīlī iesniedza iepriekšējā valdība, paredz nominālo bilanci -0,3 % apmērā no iekšzemes kopprodukta (IKP) 2019. gadā, kas ir augstāks rādītājs salīdzinājumā ar -0,7 % no IKP 2018. gadā. Valdība prognozē, ka 2020. gadā balance turpinās uzlaboties un sasniegs 0 %, un pēc tam tā atkal pasliktināsies līdz -0,1 % 2021. gadā un līdz -0,3 % 2022. gadā. Pamatojoties uz pārrēķināto strukturālo bilanci ⁶, vidēja termiņa budžeta mērķi, kas strukturālā izteiksmē noteikts kā deficīts 0,5 % apmērā no IKP, nemainīgas politikas apstākļos plānots Somija turpinās pārsniegt visā programmas periodā, ņemot vērā 2019. gada pielāides, kas saistītas ar tādu strukturālo reformu īstenošanu, attiecībā uz kurām ir piešķirta pagaidu novirze. Vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP, kas 2015. gadā sasniedza maksimālo apmēru – 63,4 %, 2018. gadā samazinājās līdz 58,9 %. Saskaņā ar 2019. gada stabilitātes programmu ir sagaidāms, ka parāda attiecība turpinās samazināties un sasniegs 57,4 % no IKP 2021. gadā. Tiek prognozēts, ka 2022. gadā tā atkal palielināsies un sasniegs 57,7 % no IKP. Minēto budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs kopumā šķiet ticams. Galvenie ar budžeta prognozēm saistītie riski attiecas uz to, ka ar sabiedrības novecošanu saistītās izmaksas, iespējams, būs lielākas, nekā paredzēts, un ka būs lielāka inflācija.
- (7) Padome 2018. gada 13. jūlijā ieteica Somijai 2019. gadā sasniegt vidēja termiņa budžeta mērķi, ņemot vērā pielāides saistībā ar tādu strukturālo reformu īstenošanu, attiecībā uz kurām ir piešķirta pagaidu novirze. Tas atbilst valdības neto primāro izdevumu maksimālā nominālā pieauguma tempam ⁷, proti, 2,9 % pieaugumam 2019. gadā, kas atbilst pieļautajam strukturālās bilances pasliktinājumam 0,2 % apmērā no IKP. Saskaņā ar Komisijas 2019. gada pavasara prognozi sagaidāms, ka Somija 2019. gadā sasniegs savu vidēja termiņa budžeta mērķi, ņemot vērā piešķirto pielāidi, kas saistīta ar strukturālo reformu klauzulu.

⁶ Cikliski koriģētā balance, atskaitot vienreizējus un pagaidu pasākumus, kuru Komisija pārrēķina, izmantojot vispārpieņemtu metodoloģiju.

⁷ Valdības neto primāros izdevumus veido kopējie valdības izdevumi, izņemot procentu izdevumus, izdevumus saistībā ar Savienības programmām, kas ir pilnībā izlīdzināti ar ienākumiem no Savienības fondiem, un nediskrecionāras izmaiņas saistībā ar bezdarbnieku pabalstu izdevumiem. Valsts finansētā bruto pamatkapitāla veidošanas līmenis ir izlīdzināts četru gadu laikposmā. Ir ņemti vērā tiesību aktos paredzētie diskrecionārie ieņēmumu pasākumi vai ieņēmumu palielinājumi. Vienreizēji pasākumi gan ieņēmumu, gan izdevumu jomā ir atskaitīti.

- (8) Ņemot vērā Somijas prognozēto izlaides starpību, proti, 0,8 % no IKP, valdības neto primāro izdevumu nominālā pieauguma tempam 2020. gadā nebūtu jāpārsniedz 1,9 %, kas atbilst strukturālajai korekcijai 0,5 % apmērā no IKP, kura izriet no kopīgi pieņemtās korekcijas matricas prasībām saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu. Saskaņā ar Komisijas 2019. gada pavasara prognozi nemainīgas politikas apstākļos pastāv risks, ka Somijai 2020. gadā būs neliela novirze. Kopumā Padome uzskata, ka Somija 2019. gadā ievēros Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumus, un tai jābūt gatavai veikt turpmākus pasākumus, lai nodrošinātu Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumu ievērošanu 2020. gadā.
- (9) Paredzams, ka sabiedrības novecošanas un darbaspēka mazināšanās dēļ pensiju, veselības un jo īpaši sociālās aprūpes (ilgtermiņa aprūpes) izdevumi nākamajās desmitgadēs palielināsies. Saskaņā ar 2018. gada ziņojumu par fiskālo stabilitāti tiek prognozēts ar sabiedrības novecošanu saistīto izmaksu pieaugums, kura dēļ būs vajadzīga fiskālā konsolidācija 2 % apmērā no IKP, lai ilgtermiņā stabilizētu parāda attiecību pret IKP. 2019. gada 8. martā atkāpās Somijas valdība, tāpēc tika pārtraukta gatavošanās reģionālās pašvaldības, veselības un sociālo pakalpojumu reformai, ar kuru bija iecerēts risināt problēmas šajās jomās, nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi un saīsināt gaidīšanas laiku. Neapmierināto medicīnisko vajadzību īpatsvars, uz kurām norāda paši iedzīvotāji, Somijā joprojām ir lielāks par Savienības vidējo rādītāju. Jo īpaši personām, kas nav darba ņēmēji, garo rindu dēļ ir grūti saņemt nepieciešamo medicīnisko aprūpi.
- (10) Ņemot vērā, ka samazinās darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaits un pieaug vakanču skaits, situācija Somijas darba tirgū kļūst arvien saspringtāka. Tajā pašā laikā aktivitātes un nodarbinātības rādītāji Somijā ir zemāki nekā citās Ziemeļvalstīs un strukturālais bezdarbs 2018. gadā joprojām bija 7 %. Zināmā mērā iemesli ir neaktivitātes un bezdarba slazdi, kas traucē labāk izmantot darbaspēku. Šķēršļi, kas kavē cilvēku atgriešanos darbā, ietver sarežģīto pabalstu sistēmu un dažādu veidu pabalstu kombināciju. Pieaugot ienākumiem, pabalsti tiek ātri pārtraukti, un tas rada risku, ka darba attiecību uzsākšana varētu nebūt pietiekami izdevīga finansiālā ziņā. Neskaidrība par pabalstu apmēru un laiks, kas nepieciešams, lai tos atjaunotu, samazina īstermiņa vai nepilna laika darba pievilcīgumu. Eksperiments pamatienākuma jomā, kura sākotnējie rezultāti tika publicēti 2019. gada februārī, sniedz informāciju, kas nepieciešama sociālā nodrošinājuma sistēmas pārskatīšanai ar mērķi panākt to, lai pabalsti tiktu efektīvāk apvienoti ar ieņēmumiem.

- (11) Tagad, kad aktivitātes un nodarbinātības rādītāji ir tuvu pirmskrīzes līmenim, ir nepieciešami ieguldījumi aktīvā iekļaušanā – kas jo īpaši būtu paredzēti grupām, kas ir vistālāk no darba tirgus, – lai palielinātu aktīva darbaspēka līmeni. Dažām grupām labākas iespējas darba tirgū varētu radīt visaptverošas reformas, kuru mērķis ir veicināt dalību darba tirgū. Tas attiecas uz migrantu izcelsmes personām, sievietēm reproduktīvā vecumā, mazkvalificētiem vīriešiem, personām, kas daļēji spēj strādāt, un personām ar invaliditāti. Daži pakalpojumi bezdarbniekiem un neaktīviem iedzīvotājiem ir izklaidēti starp dažādām iestādēm un pakalpojumu sniedzējiem. Lai palīdzētu šīm grupām iekļauties un palikt darba tirgū, ir vajadzīgi īpaši pielāgoti un integrēti iesaistīšanas un rehabilitācijas pakalpojumi un politika. Ilgstoši aprūpes pienākumi sievietēm veicina vīriešu un sieviešu nodarbinātības un darba samaksas atšķirību. Valdība uzsāka ģimenes atvaļinājuma reformu procesu, bet to neīstenoja līdz galam.
- (12) Svarīgs faktors centienos Somijā nodrošināt ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi ir darbaspēka piedāvājuma nodrošināšana laikā, kad notiek demogrāfiskas un tehnoloģiskas pārmaiņas. Ieguldījumi prasmēs, jo īpaši tajās, kas ir pieprasītas darba tirgū, palīdzētu risināt problēmas, ko rada strukturālās pārmaiņas ekonomikā. Tehnoloģiskās pārmaiņas prasa nodrošināt pastāvīgu darbaspēka apmācību un pārkvalifikāciju, izmantojot elastīgus mācīšanās veidus, tostarp, koncentrējoties uz pieaugušo mācībām, izglītību un apmācību. Tam vajadzētu palielināt profesionālo mobilitāti, samazināt prasmju neatbilstību un palīdzēt apmierināt darba tirgus vajadzības nākotnē.
- (13) Pastāv risks, ka Somija nenasiegs 2020. gada mērķi sadzīves atkritumu reciklēšanas jomā, kas ir 50 %. Konkrētāk, sadzīves atkritumi tiek incinerēti arvien vairāk (60 % 2017. gadā salīdzinājumā ar 55 % 2016. gadā).
- (14) Lai gan publiskā sektora izdevumi pētniecībai un izstrādei tagad stabilizējas, Somija ir dalībvalsts, kur privātā sektora ieguldījumi pētniecībā un izstrādē kopš 2009. gada ir samazinājušies viskrasāk. Neraugoties uz to, ka makroekonomikas situācija pēdējos gados ir uzlabojusies, privātā sektora ieguldījumi pētniecībā un izstrādē vēl nav atgriezušies iepriekšējā līmenī. Intensīvāki ieguldījumi pētniecībā un izstrādē ir būtisks faktors, kas ļauj veikt strukturālas pārmaiņas, lai atbalstītu zinātnesietilpīgas ekonomikas nozares un stiprinātu ilgtermiņa izaugsmes potenciālu. Turklāt sadarbība starp augstākās izglītības iestādēm un uzņēmējdarbības nozari joprojām ir viens no problemātiskākajiem posmiem attiecībā uz inovāciju stimulēšanu un to ieviešanu tirgū.

- (15) Tā kā valstī ir zems iedzīvotāju blīvums, satiksmes traucējumi var atturēt cilvēkus no dzīvesvietas mainīšanas darba dēļ. Stratēģiski ieguldījumi transporta infrastruktūrā var uzlabot darbaspēka mobilitāti un tādējādi stiprināt darba tirgu darbību. Vienlaikus, tā kā Somijā salīdzinājumā ar citām dalībvalstīm transporta izmaksām ir samērā liela ietekme uz produktu galīgo cenu, infrastruktūras starpsavienojumi varētu veicināt piekļuvi tirgiem ārvalstīs.
- (16) Stratēģiski ieguldījumi energoietilpīgu rūpniecības nozaru un transporta nozares dekarbonizācijā palīdzētu sasniegt ilgtermiņa mērķus ekonomikas un klimata jomā. Somija ir līdere tīras enerģijas inovāciju un privātā sektora pētniecības un izstrādes izdevumu jomā. Papildu ieguldījumi dažās Somijas tīrās enerģijas programmās līdz 2021. gadam, ko Somija uzņēmusies veikt, palīdzētu tai sasniegt oglekļa emisiju neitralitātes mērķus. Līdztekus Somijas vērienīgajiem mērķiem attiecībā uz biodeģvielas īpatsvara palielināšanu elektrifikācija ir izmaksu ziņā efektīvs transporta nozares dekarbonizācijas risinājums, ņemot vērā tehnoloģiski progresīvo elektroenerģijas ražošanas dekarbonizāciju.
- (17) Zemās procentu likmes un pozitīvākas ekonomikas attīstības perspektīvas ir palielinājušas kopējo aizdevumu apjomu, jo īpaši tos aizdevumus, ko izsniedz, izmantojot mājokļu uzņēmumus (kas ir īpašs mājokļa īpašumtiesību veids). Vienlaikus strauji pieaug patēriņa kredītu apjoms, un arvien lielāku daļu šādu aizdevumu izsniedz ārvalstu bankas, finanšu iestādes, kas nav kredītiestādes, mazo aizdevumu uzņēmumi un kā vienādranga aizdevumus. Tādēļ mājtsaimniecību parādsaistību apjoms joprojām ir nepieredzēti augsts (67 % no IKP 2017. gadā). Parādsaistības pārsvarā ir ar mainīgu likmi, kas rada risku gadījumā, ja vidējā termiņā procentu likmes pieaugs. Somijas Finanšu uzraudzības iestāde ir pieņēmusi vairākus pasākumus, lai ierobežotu mājtsaimniecību parādsaistību līmeņa pieaugumu. Tomēr nav sagaidāms, ka parāda slogs drīzumā aktīvi samazināsies, jo īpaši tādēļ, ka procentu likmes vēl aizvien ir zemas un patērētāju uzticēšanās līmenis joprojām ir samērā augsts.
- (18) Patlaban Somijai nav visaptveroša kredītreģistra (kurā tiktu vākta gan pozitīva, gan negatīva informācija par parādnikiem), kurš aptvertu lielākās bankas. Tas var liegt bankām iegūt skaidru pārskatu par mājtsaimniecību kopējām parādsaistībām. Pagājušajā gadā tika veikti daži sagatavošanās darbi šāda veida reģistra izveidei.

- (19) Savienības līdzekļu plānošana laikposmam no 2021. gada līdz 2027. gadam varētu palīdzēt novērst dažus no ieteikumos konstatētajiem trūkumiem, jo īpaši jomās, uz kurām attiecas 2019. gada ziņojuma par valsti D pielikums. Tas ļautu Somijai pēc iespējas labāk izmantot minētos līdzekļus konkrētajās nozarēs, ņemot vērā reģionālās atšķirības.
- (20) Komisija 2019. gada Eiropas pusgada ietvaros ir veikusi Somijas ekonomikas politikas visaptverošu analīzi un publicējusi to 2019. gada ziņojumā par šo valsti. Tā ir arī novērtējusi 2019. gada stabilitātes programmu, 2019. gada valsts reformu programmu un to, kā īstenoti Somijai iepriekšējos gados adresētie ieteikumi. Komisija ir ņēmusi vērā ne tikai programmu lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas izveidē Somijā, bet arī to atbilstību Savienības noteikumiem un norādēm, ņemot vērā, ka ir jānostiprina Savienības vispārējā ekonomikas pārvaldība, turpmākajos valsts lēmumos nodrošinot Savienības līmeņa ieguldījumu.
- (21) Ņemot vērā šo novērtējumu, Padome ir izskatījusi 2019. gada stabilitātes programmu, un tās atzinums ⁸ ir atspoguļots jo īpaši 1. ieteikumā,

AR ŠO IESAKA Somijai 2019. un 2020. gadā rīkoties šādi:

1. Nodrošināt, ka valdības neto primāro izdevumu nominālā pieauguma temps nepārsniedz 1,9 % pieaugumu 2020. gadā, kas atbilst gada strukturālajai korekcijai 0,5 % apmērā no IKP. Uzlabot sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu izmaksu lietderību un nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi šiem pakalpojumiem.
2. Sekmīgāk stimulēt to, ka tiek pieņemti darba piedāvājumi, un uzlabot prasmes un aktīvu iekļaušanu, jo īpaši, nodrošinot labi integrētus pakalpojumus bezdarbniekiem un neaktīviem iedzīvotājiem.
3. Ar ieguldījumiem saistītajā ekonomikas politikā galveno uzmanību veltīt pētniecībai un inovācijai, pārejai uz mazoglekļa ekonomiku, enerģētikas pārkārtošanai un ilgtspējīgam transportam, ņemot vērā reģionālās atšķirības.

⁸ Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktu.

4. Stiprināt mājsaimniecību parādsaistību uzraudzību un izveidot kredītreģistru sistēmu.

Briselē,

Padomes vārdā –

priekšsēdētājs
